

Implementering af en kommunal indsats: Ændringer i de organisatoriske og fysiske rammer for børns motoriske udvikling

Marlene Rosager Lund Pedersen
Ph.d.-studerende, Syddansk Universitet

Bjarne Ibsen
Professor, Syddansk Universitet

i institutionerne, der bidrager til at give børnene bedre forudsætninger for motorisk udfoldelse.

Yngre børn med gode motoriske færdigheder trives bedre og er mere fysisk aktive senere i livet (Barnett et al., 2009; McKenzie et al., 2002; Vandorpe et al., 2011). Undersøgelser viser, at motoriske vanskeligheder i de tidlige år af barnets opvækst fører til en øget risiko for motoriske vanskeligheder ved skolestart (Brixval et al., 2011; Pant & Pedersen, 2018).

Artiklen præsenterer, hvilken indvirkning en vuggestueindsats har haft på de organisatoriske og fysiske rammer i institutionerne. Der bruges data fra observationer, interviews og spørgeskemaer (før- og efterspørgeskemaer), hvor indsatsen er gennemført. Datamaterialet beror på ledernes besvarelser og inkluderer materiale fra 36 kommunale eller selvejende institutioner i Høje-Taastrup Kommune, hvor indsatsen er gennemført. Besvarelserne viser, at indsatsen har resulteret i væsentlige ændringer i institutionerne. For det første har institutionerne fået et *større fokus på motorisk udvikling*; for det andet er der sket en ændring i *institutionernes organisering af dagligdagen*, der giver bedre mulighed for børnenes fysiske udfoldelse; for det tredje er der sket en positiv ændring i *institutionernes retningslinjer på området*; og for det fjerde er der sket en positiv ændring i *institutionernes fysiske rammer*. På baggrund af disse resultater argumenterer vi for, at implementeringen af indsatsen har medført positive forandringer

Indskolingsundersøgelsen i skoleåret 2014/2015 i Høje-Taastrup Kommune viste, at der var bemærkninger til 31 % af børnenes motorik (Johansen et al., 2015). En bemærkning er et udtryk for, at den motoriske udvikling ikke opfylder den forventede alderssvarende motoriske udvikling (Pedersen et al., 2019).

Daginstitutionerne har indflydelse på barnets motoriske udvikling i den tidlige barndom, da omgivelserne og personalet i institutionerne påvirker barnets motoriske udvikling (Burchinal et al., 2000; Trost et al., 2009). I en dansk artikel af Charlotte Ringsmose (2019) fremlægges det, at hvis vi gerne vil udviklings- og læringsuligheden til livs i Danmark, skal vi rette fokus på, hvad der sker tidligt i barnets liv. Da barnet tilbringer en stor del af tiden i daginstitutionen, er den en vigtig arena til stimulering af barnet – ligesom familien også er. Dagtilbuddet kan bidrage til at skabe gode udviklingsmuligheder for de mindste børn (Ringsmose, 2019). Tidligere studier viser, at dagtilbuddet har en væsentlig

indflydelse på børns udvikling, herunder sundhedsadfærd som fysisk aktivitet (Bower et al., 2008; Trost et al., 2010) og motorisk udvikling (Veldman et al., 2015). Det er derfor relevant at implementere indsatsen i dagtilbuddene, der har til hensigt at øge og kvalificere arbejdet med børns motoriske udvikling.

I 2019 blev projekt "Trille & Tumble – børn i bevægelse" igangsat i Høje-Taastrup Kommune. Det overordnede formål med projektet er at højne antallet af motorisk sikre børn, som starter i børnehave. For at opnå dette, har man i projektet igangsat forskellige indsatser, der har fokus på at kompetenceudvikle de omsorgspersoner, der tager sig af børn i alderen 0-36 måneder. Omsorgspersonerne er sundhedsplejersker, forældre og dagtilbudspersonale. En af indsatserne har fokus på at kompetenceudvikle det pædagogiske personale i vuggestuer. En undersøgelse af dette tiltag har vist, at indsatsen har styrket det pædagogiske personales kompetencer i arbejdet med børns motoriske udvikling. Undersøgelsen viste også, at når det pædagogiske personale oplever manglende ledelsesopbakning, påvirker det medarbejdernes implementering af indsatsen i praksis (Pedersen & Ibsen, 2022).

I nærværende artikel er hensigten at undersøge, om implementeringen af Trille & Tumble-indsatsen har indvirket på institutionernes organisatoriske og fysiske rammer for børns motoriske udvikling. For at svare på dette har vi indsamlet data fra lederne i de involverede vuggestuer. Derudover har vi interviewet lederne om, hvordan de har oplevet indsatsens betydning i institutionerne. Dette giver os således et grundlag for at analysere, om og hvordan indsatsen har påvirket de organisatoriske og fysiske rammer for børns motoriske udvikling i institutionerne.

Formål

Artiklens formål er at undersøge, om og hvordan implementeringen af en indsats i vuggestuer med fokus

på at styrke det pædagogiske personales kompetencer til fremme af børns motoriske udvikling, har haft en indvirkning på de organisatoriske og fysiske rammer for institutionernes arbejde med dette.

Den konkrete indsats i vuggestuerne

Indsatsen har bestået af et kompetenceudviklingsforløb for det pædagogiske personale med sigte på arbejdet med børns motoriske udvikling. Den kommunale børneterapi i Høje-Taastrup Kommune, der består af fysioterapeuter og ergoterapeuter, har stået for indsatsen. Indsatsen har haft fokus på at kompetenceudvikle hele det pædagogiske personale i vuggestuer. Første del af indsatsen bestod af seks teorioplæg om indsatsen, som det pædagogiske personale fulgte. Anden del indeholdt et forløb, hvor alle vuggestuer i Høje-Taastrup Kommune modtog fem undervisningsforløb i egen institution hen over et år. Undervisningsforløbene, der foregik i praksis, blev suppleret med et virtuelt besøg. Dette ene virtuelle besøg blev gennemført efter de to første undervisningsforløb, hvor børneterapien talte med det pædagogiske personale om, hvordan det gik med at bruge børneterapiens anvisninger og anbefalinger i praksis. Det virtuelle besøg foregik uden børn, og personalet havde god tid til at stille spørgsmål til børneterapien om indsatsen. Coronapandemiens udbrud betød, at nogle institutioner ikke fik alle fem fysiske besøg i praksis, men de fik dem i stedet omlagt til virtuelle besøg med samme indhold. Ved hvert fysisk besøg, á to timers varighed, underviste børneterapien det pædagogiske personale i konkrete praktiske måder at stimulere børnenes motoriske udvikling. I perioderne mellem besøgene skulle det pædagogiske personale selv arbejde med indsatsen i praksis. Som en del af indsatsen modtog hver institution desuden et sæt Trille & Tumble-bevægelseskort med ideer til forskellige aktiviteter. Hensigten med bevægelseskortene var at gøre det lettere for det pædagogiske personale at gennemføre bevægelseslege, der bidrager til at stimulere barnets

motoriske udvikling i hverdagen. Endelig modtog hver institution en taske med legetøj, bolde og andet udstyr, der kan bruges til aktiviteterne på bevægekortene (se billede 1).

Billede 1. Materialer og bevægelseskort, som hver institution modtog.

Hvorfor interessere sig for de organisatoriske og fysiske rammer?

Studier viser, at det fysiske miljø og rammerne omkring barnet i daginstitutionen påvirker børnehavsbørns fysiske aktivitetsniveau (Bower et al., 2008; Tonge et al., 2016; Trost et al., 2010) og den motoriske udvikling (Adamo et al., 2016). Derudover peger resultaterne fra et dansk studie i børnehaver på, at det er vigtigt at tilbyde rammer i institutionerne, der udfordrer barnets daglige motorik og fysiske aktivitetsniveau (Olesen et al., 2013a). Studiet finder blandt andet, at et bestemt antal indendørs kvadratmeter pr. barn og legepladsens placering i forhold til bygningen påvirker børnenes fysiske aktivitetsniveau positivt. Et

norsk studie finder ligeledes, at der er en sammenhæng mellem daginstitutionernes fysiske rammer og børns fysiske aktivitetsniveau (Stokke, 2021). Der er således flere studier, der peger på, at de organisatoriske og fysiske rammer i børnehaven har betydning for barnets motoriske udvikling og fysiske aktivitetsniveau. Tilsvarende undersøgelser af vuggestuebørn har vi ikke kunnet finde, men vi antager, at rammerne for vuggestuebørn (0-36 måneder) er lige så relevante.

Lederne som vigtige implementeringsaktører

Ifølge Winter og Niensens (2008) implementeringsteori er der flere aktører, der påvirker implementeringseresultatet. Markarbejderne er helt essentielle her, da de i sidste ende står for den konkrete implementering af indsatsen. Markarbejderne er i denne sammenhæng det pædagogiske personale i institutionerne, som skal gennemføre indsatsen i deres hverdag med børnene (Winter & Nielsen, 2008). Hvordan det pædagogiske personale oplever indsatsen samt indsatsens effekt på deres ageren, er publiceret i en tidligere artikel (Pedersen & Ibsen, 2022). Ifølge Winter og Nielsen har lederne imidlertid også "en selvstændig betydning, når mål på organisationsniveau skal omsættes til handling blandt markarbejderne" (Winter & Nielsen, 2008, s. 20). Lederne er derfor vigtige implementeringsaktører, da de skal skabe rammerne for implementeringen af indsatsen, blandt andet ved at give det pædagogiske personale tid, ro og mulighed for kompetenceudvikling, ved at prioritere og italesætte indsatsen samt ved at skabe de fysiske rammer, der giver børnene lyst til at bevæge sig (Winter & Nielsen, 2008). Et litteraturstudie viser, at de politikker og retningslinjer, der er for det pædagogiske personale på dagtilbudsområdet, er et vigtigt redskab til at påvirke den enkelte pædagogs adfærd, hvis man gerne vil implementere mere bevægelse i institutionerne (Munksgaard et al., 2017). De konkrete retningslinjer og politikker kan således bidrage til, at den enkelte pædagog lettere kan vurdere og begrunde mængden

af motoriske aktiviteter (De Craemer et al., 2013). Inden for børns bevægelse i dagtilbuddet er det f.eks. påvist, at børn bevæger sig mindre, hvis det pædagogiske personale ikke er bekendt med retningslinjerne for fysisk aktivitet, end børn gør i børnehaver, hvor pædagogerne er bekendte med anbefalingerne (Bower et al., 2008). En dansk artikel viser desuden, at daginstitutionernes arbejde med at skabe forbedringer især afhænger af en faglig og tydelig ledelse (Ringsmose, 2020). Dette sandsynliggør, at ledelsen i institutionerne og de retningslinjer og rammer, som udstikkes for arbejdet med børnenes motoriske udvikling, påvirker pædagogerne og deres arbejde med indsatsen. Således har ledernes ageren betydning for, hvordan indsatsen implementeres i institutionerne, da de har ledelsesansvaret for de organisatoriske og fysiske rammer for børnenes motoriske udfoldelse i institutionerne.

Hvordan blev data indhentet?

Artiklen bygger på lederne besvarelser af et spørgeskema og udsagn fra interviews om indsatsens betydning for de organisatoriske og fysiske rammer i institutionerne. Datamaterialet stammer således fra lederne i alle 36 vuggestuer i Høje-Taastrup Kommune. Der benyttes datamateriale fra både spørgeskemaer (før- og eftermåling), interviews og observationsnoter. Ved anvendelse af flere metoder skabes en mere dækkende viden, end det er muligt med én metode (Greene, 2007). Dels fordi vi kan se indsatsens betydning i forhold til påvirkningen (via spørgeskemaer med før- og eftermåling), dels for at få nuancer og fortællinger derom fra de kvalitative interviews. Vi opfatter således resultaterne fra de forskellige metoder som et analytisk supplement til hinanden, der giver en uddybende besvarelse af artiklens formål (Frederiksen, 2020). Nedenfor er det uddybet, hvordan de forskellige metoder er benyttet.

Indsatsens betydning for de organisatoriske og fysiske rammer i institutionerne blev undersøgt på følgende måde. Lederne blev bedt om at besvare et spørgeskema, inden indsatsen blev påbegyndt. De skulle blandt andet svare på, hvilke retningslinjer institutionen havde for arbejdet med udvikling af børnenes motorik, f.eks. i forhold til børn med motoriske vanskeligheder, eller hvordan de fysiske rammer i institutionen fordrer motorisk udfoldelse. Disse besvarelser blev brugt til at undersøge betydningen af indsatsen for de organisatoriske og fysiske rammer. Lederne fik de samme spørgsmål, da indsatsen var gennemført. Ved at sammenligne svarene i de to spørgeskemaundersøgelser kan vi analysere, om indsatsen har haft en betydning for de organisatoriske og fysiske rammer i institutionerne. Førmålingen blev gennemført i september 2020, mens eftermålingen blev gennemført i takt med, at indsatsen var afsluttet i de forskellige vuggestuer (gennemført i to runder) i september/november 2021 og maj/juni 2022 (se tabel 1).

Derudover er der gennemført tre semistrukturerede interviews (Kvale & Brinkmann, 2015) med lederne i tre udvalgte vuggestuer for at høre om deres oplevelse af indsatsens betydning i institutionen. Interviewene varede mellem 30 og 45 minutter og blev optaget på en diktafon og transskriberet (se tabel 1). Udvælgelsen af institutioner er sket ud fra et kriterieark, som kommunen blev bedt om at udfylde for alle 36 institutioner. Kriteriearket omfattede geografisk beliggenhed, størrelsen på institutionen, beliggenhed i forhold til boligsocialt område og institutionstype (f.eks. om institutionen er idrætslicenscertificeret). I udvælgelsen af de tre institutioner er der tilstræbt en forskellighed af institutioner på baggrund af kriterierne for at styrke validiteten (Kvale & Brinkmann, 2015). Derudover er der inddraget observationsnoter fra seks evalueringsdage i kommunen med alle 36 ledere. Her deltog fire institutioner ad gangen til et møde á to timers varighed. Disse evalueringsdage blev gennemført, da

den specifikke indsats var afsluttet. Det vil sige, at der var tre evalueringsdage med de første 18 ledere, da den første halvdel af institutionerne havde gennemført indsatsen, og igen tre evalueringsdage med de resterende 18 ledere, da indsatsen for de resterende institutioner var afsluttet. Marlene Rosager Lund Pedersen deltog som observatør uden involvering i de planlagte evalueringsdage, som projektlederen for selve indsatsen stod for at facilitere (Krogstrup &

Kristiansen, 2015; Szulevic, 2020). Dette gav mulighed for fuld observation under alle evalueringsmøderne og for at skrive noter undervejs i forbindelse med observationerne. Fokus under observationerne var at høre, hvordan lederne havde oplevet indsatsens betydning i institutionen, og hvad de eventuelt havde gjort for at fremme indsatsen.

Type af datakilder	Deltagere	Antal informanter	Lokalisation	Hvornår
Spørgeskema	Før- og efterspørgeskema til lederne	Lederne i vuggestuerne (n=36)	Udsendt virtuelt ved hjælp af programmet SurveyX-act til medarbejderens e-mailadresser	Førmåling (alle 36 ledere: september til november 2020) Eftermåling af de første 18 ledere (første halvdel der havde gennemført indsatsen): september til november 2021 Eftermåling af de sidste 18 ledere (anden halvdel der havde gennemført indsatsen): maj til juni 2022
Interviews	Ledere fra tre institutioner	Tre ledere	I tre vuggestuer	November 2021 - januar 2022
Observation med observationsnoter	Ledere fra 36 institutioner	36 ledere	Seks interne evalueringsdage på rådhuset i Høje-Taastrup	Første runde, tre dage: sidst i juni 2020 Anden runde: tre dage: maj 2022

Tabel 1. Overblik over datakilder.

Dataanalyse

Der er foretaget en tematisk analyse af det kvalitative materiale, hvor kodningen af interviews og observationsnoter er udført manuelt. Interviewene og observationsnoterne blev således kodet og grupperet, hvorefter mønstre i materialet blev identificeret. For at besvare denne artikels formål er det temaerne vedrørende indsatsens betydning på de organisatoriske og fysiske rammer for institutionernes arbejde, der er i fokus (Braun & Clarke, 2006).

I spørgeskemadelen udvalgte vi de spørgsmål, der omhandlede indsatsens betydning på de organisatoriske og fysiske rammer for institutionernes arbejde. I resultatafsnittet vil spørgeskemaresultaterne, hvor før- og eftermålingen sammenlignes, bygge på besvarelsener fra de ledere, som har besvaret begge spørgeskemaer. Analyserne bygger alene på deskriptiv statistik, fordi antallet af besvarelser ikke muliggør andet.

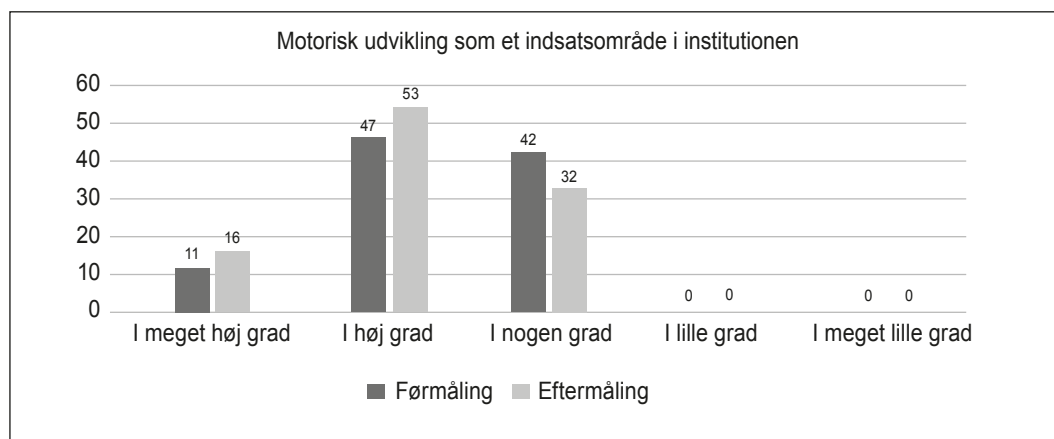
I analysefremstillingen vil resultaterne fra de forskellige metoder supplere hinanden for dermed at give en uddybende besvarelse af artiklens formål (Frederiksen, 2020).

Resultater af analysen

Resultaterne af analysen er inddelt i fire overordnede temaer, der på tværs af de forskellige dataindsamlingsmetoder fremstår som overordnede resultater.

1. Større fokus på motorisk udvikling

Når vi ser på, hvordan indsatsen har haft indflydelse på institutionerne, har institutionerne for det første fået et generelt større fokus på motorisk udvikling. Ved eftermålingen ses det, at flere institutioner i meget høj grad eller i høj grad har motorisk udvikling som et fokusområde i institutionen i sammenligning med før indsatsen (figur 1). I interviewene med lederne bekræftes dette større fokus på motorisk udvikling.

Figur 1. Spørgsmål: I hvilken grad er motorisk udvikling et indsatsområde i institutionen? (n=19). Opdelt i procent.

For det første har indsatsen oplyst og inspireret personalet til, hvordan de kan handle og arbejde med yngre børns motoriske udvikling i praksis, hvor de

interviewede ledere især tillægger det betydning, at indsatsen er foregået i pædagogernes praksis. En leder udtaler: "Det har været et forløb over længere tid,

hvor der er blevet koblet mere på. Læring i praksis, hands on, har været givtigt. Omsætningen til praksis har været nem, fordi det har foregået i praksis" (Leder 7, observationsnote).

En anden leder fortæller, at indsatsen bl.a. har lært det pædagogiske personale at bruge de nye lege til at arbejde med børnenes energiniveau. F.eks. leger de "hurtigt som et lyn" med børnene, hvis de gerne vil øge børnenes arousal. Hvis de gerne vil dæmpe deres arousal, bruger de blandt andet "hotdog-legen" eller "glimmerflasken", f.eks. inden børnene skal sove til middag eller under spisningen, hvor de fortæller børnene, at de først må gå fra bordet, når glimmeret er løbet ned.

Flere af lederne fremhæver, at de er glade for den effekt, indsatsen har haft på personalets kompetencer. En leder uddyber:

"Der er nu kommet et helt andet fokus på børnenes motoriske udvikling (...). Opmærksomheden og den faglige fokusering på, hvorfor vi gør, som vi gør. Det har været et boost ind generelt og fagligt" (Leder 8, observationsnote).

En anden leder fortæller, at hun nu oplever, at personalet udfordrer børnene på forskellige måder, som de ikke gjorde inden indsatsen. Eksempelvis ved at udfordre børnene motorisk ved at gennemføre "popcorn-legen" i andre miljøer, f.eks. udenfor på legepladsen. En af lederne fortæller desuden, at personalet efter indsatsen er blevet modigere til at agere i praksis, da de nu oplever, at der er flere pædagoger, der leger med børnene og har fået mod på at udfordre dem motorisk.

For det andet har indsatsen bidraget til at skabe en fælles forståelse i institutionerne, da det pædagogiske personale nu "taler samme sprog", hvilket bidrager til, at lederne bedre kan lægge planer for arbejdet med bevægelse og motorik i institutionerne:

" (...) og det har givet dem (personalet) en større sammenhængskraft (...). Så tænker jeg yes. Vi har fået sådan et fælles sprog (...), det er det her, vi kan sammen. Vi kan noget. Det synes jeg er godt (...). Så har der ligesom været en plan. Vi laver de her lege for dem, fordi det er en del af det, vi skal øve. Og så skruer vi op og ned på den her måde" (Leder 2, interview).

Da lederne oplever, at indsatsen har haft en god effekt på personalets kompetencer, har nogle af institutionerne valgt at omtale indsatsen i nye stillingsopslag, så de nyansatte ved, at institutionen arbejder med dette og på denne bestemte måde: "Vi har filmet indsatsen til et stillingsopslag, da det er en måde, vi gerne vil arbejde pædagogisk" (Leder 4, observationsnote).

2. Ændring i organiseringen

I interviewene fortæller lederne, hvordan personalet helt konkret har taget indsatsen til sig ved at integrere legene i aktiviteterne med børnene. Der er sket en ændring i praksis, men det er meget forskelligt fra institution til institution, hvordan og hvor ofte indsatsen benyttes. Denne forskellighed i, hvordan indsatsen er implementeret, er, jf. implementeringsteorien, velkendt, da den enkelte institution må tilpasse indsatsen til det, der fungerer i praksis (Winter & Nielsen, 2008). Indsatsen er da også udformet på en sådan måde, at den kan tilpasses den enkelte institution på baggrund af en stor fleksibilitet i indsatsens udformning.

For det første er det forskelligt, hvor struktureret og formaliseret indsatsen er implementeret i de forskellige institutioner. Nogle institutioner har brugt elementer fra indsatsen fast en til to gange om ugen med et bestemt program, hvor man på forhånd har valgt fire-seks lege til en børnegruppe. Andre institutioner har valgt at have 'ugens leg', så man hver uge tager en ny leg op. Det kan enten være på legepladsen, på stuen eller i motorikrummet. Andre har brugt inspirationen fra indsatsen

mere spontant i hverdagen, hvor de har taget aktiviteter og lege op, når de passede til situationen. Andre har gjort det hver dag til morgensamling, mens nogle institutioner har brugt legene i overgangene. En pædagog fortæller f.eks., at legen "højt som et hus eller lille som en mus" fungerer rigtig godt i overgange, mens en anden pædagog oplever, at legen "kaptajnen kommer" fungerer godt, når de skal ind fra legepladsen. På den måde har hver institution gjort sig sine egne erfaringer med indsatsen.

Endelig har nogle institutioner brugt indsatsen i overgangsarbejdet fra vuggestue til børnehaven, da de har oplevet, at børnene følte sig trygge herved, og at det gav dem en god opstart:

"Deres primære opgave under den her indkøringsperiode i børnehaven var faktisk at lave indsatsen med børnene (...). Vi ved ikke, om det er det, men på trods af Corona har børnene haft en af de bedste overgange nogensinde. Og om det er indsatsen, der har æren for det, det er jo svært at sige, men det kan i hvert fald være noget af det" (Leder 3, interview).

Derudover viser interviewene, at indsatsen i nogle af institutionerne er videreført til børnehaven, hvor det er en integreret institution med både vuggestue og børnehaven. Så selvom selve indsatsen var målrettet vuggestuerne, har man i nogle institutioner også formået at overføre indsatsen til børnehaven:

"Det, vi også har gjort, er at implementere det i børnehaven (...). Det er nogle af fordelene ved, at man er et mindre hus, at man får delt det nemmere på tværs. Så tager vi børnene med fra vuggestue til børnehavebørnene" (Leder 5, observationsnote).

Personalet tog således udgangspunkt i legene, men tilpassede dem til aldersgruppen og implementerede på den måde indsatsen i hele institutionen.

I en af de større institutioner fortæller lederen, at de nu har fået en ny struktur for, hvordan man kan booke institutionens forskellige rum til motorisk udfoldelse. På den måde er det blevet synligt for alle, hvornår man kan bruge rummet, hvilket fremmer en optimal udnyttelse deraf. Før indsatsen vidste personalet ikke, om rummet var ledigt, når man ønskede at bruge det. Derved har institutionen fremmet benyttelsen af rummet og anvendelsen af det til motorisk udfoldelse.

Det større fokusområde på motorisk udvikling i institutionerne har således resulteret i en ændring i planlægningen og organiseringen af motorisk udfoldelse. Lederne fortæller, at selve indsatsens udformning og struktur passer godt ind i, hvordan de arbejder, og de mål, de skal nå, jf. den styrkede pædagogiske læreplan. En leder udtaler: "Selvom vi er i gang med vores egen rejse, så passer indsatsen stadig ind i det" (Leder 6, observationsnote).

Ifølge Winter og Nielsens implementeringsteori (2008) er der større chance for implementeringssucces, hvis indsatsen nemt kan overføres til den hverdag og den praksis, der gælder for den pågældende institution. Implementering fremmes, hvis kompetenceudvikling sker i det miljø, hvor det pædagogiske personale arbejder (Howie et al., 2014). Interviewene med lederne bekræfter, at det er et værdifuldt element i indsatsen, at den passer godt ind i hverdagen med de mål og rammer, som institutionen jf. den styrkede pædagogiske læreplan skal leve op til, samt at indsatsen er forankret i pædagogernes praksis.

Dette bekræftes af spørgeskemaundersøgelsen, hvor alle ledere er enige eller meget enige i, at indsatsen har passeret godt ind i institutionens praksis. I spørgeskemaet fik lederne et spørgsmål om, hvorvidt de havde gjort sig overvejelser om, hvordan indsatsen kan fortsætte i institutionen. Alle lederne svarede 'ja' til spørgsmålet og knyttede kommentarer til, hvordan de fremadrettet vil arbejde med motorisk udvikling i

institutionen. I tabel 2 nedenfor ses de overordnede temaer for institutionernes organisering og planlægning af indsatsen. Overordnet kan de opdeles i tre temaer, der omhandler 'planlægning', 'organisering og vaner' samt 'ejerskab' hos medarbejderne. Ifølge implemen-

teringsteorien har det stor betydning for indsatsens levedygtighed, at lederne bakker op om indsatsen og sætter en retning for den, da 'vilje' hos lederne er en vigtig komponent i forhold til at implementere en indsats i den enkelte institution (Winter & Nielsen, 2008).

Ledelse	Planlægning: • Pt. har vi forsøgt at gøre det til en del af vores planlægning, og forhåbentlig bidrager det til, at personalet oftere får fokus på motorik. • Det skal planlægges. Derudover er vi også begyndt at bruge legene i samarbejde med andre forløb. • Vi skal have en personalelørdag, hvor vi arbejder videre med det sammen med børnehaven, og hvor vi får delt vores gode erfaringer med børnehaven. • Vi tænker det ind i planlægningen af vores aktiviteter i udviklingsgrupperne samt i overgange. • Vi tager det op på møder.
	Organisering og vaner: • Ja, det skal være en fast del i aktivitetsplanen med børnene. • Aktiviteterne bruges jævnligt. • Vi skal selv fortsætte med at skabe de øverum, som var meningen til besøgsdagene. Derudover skal der være et generelt fokus på bevægelse i vores institution, så det bliver en del af hele institutionen og ikke kun vuggestuen. • Ja, vi er ved at gøre det til en fast del af dagligdagen i hele institutionen. • Det er sat fast på dagsorden i vuggestuens praksis. • Vi gør det 1-2 gange om ugen. • Forløb på tværs/snak med forældre/punkt på personalemøde. • Fortsat sidemandsoplæring. • Det er en fast del af pædagogikken i dag, og vi bruger elementer fra indsatsen mindst 1 x ugentligt – ofte mere.

>

Ledelse	At skabe ejerskab hos det pædagogiske personale: • Alle involveres. • Bakker op om ideer, der kommer, samt italesætter det gode, de gør. • Understøtter deres planer. • Bruger nogle af legene til personalemøder, så alle får ejerskab til legene m.m.

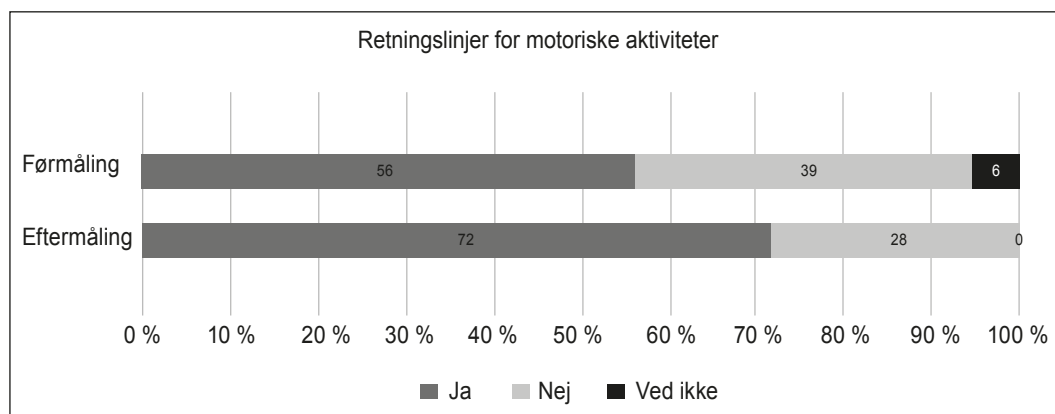
Tabel 2. Ledernes svar på, hvordan de fremadrettet vil arbejde med motorisk udvikling i institutionerne.

3. Ændring i retningslinjerne

Analysen viser også, at indsatsen har haft en effekt i forhold til institutionernes retningslinjer for motorisk udvikling og motorisk stimulering. Et eksempel på en retningslinje er, hvor ofte børnene skal være ude. Efter indsatsen har flere af institutionerne lavet retnings-

linjer for motoriske aktiviteter, end før indsatsen blev påbegyndt (figur 2).

I interviewene afspejles det ligeledes, at der i nogle af institutionerne er sket en ændring i deres regler på området. En leder udtaler:

Figur 2. Spørgsmål: Har institutionen nogle retningslinjer for motorisk udvikling/motorisk stimulering? Eksempelvis retningslinjer for, hvor ofte børnene skal være ude, hvor ofte der tilrettelægges motoriske aktiviteter, hvor ofte der planlægges gåtur eller fysiske lege, hvor der arbejdes med selvhjulpenhed mv. (n=18). Opdelt i procent.

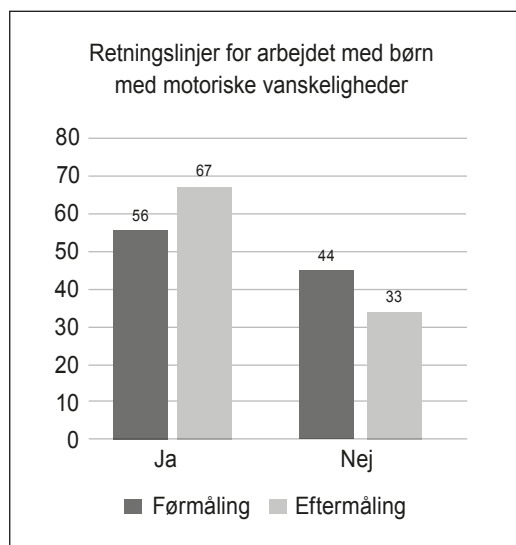
”(...) her er noget, vi godt kan skrue på i vores indretning. Og det har de taget med ud i institutionen til andre ting. F.eks. sådan noget som balance og sådan noget som at hoppe op og ned, det var der ikke så meget af før, fordi det måtte de faktisk ikke (Leder 3, interview).

Citatet viser, at indsatsen har ført til, at børnene nu gerne må udfolde sig mere motorisk, end de måtte inden indsatsen, dvs. at indsatsen har resulteret i andre regler og normer for børnenes motoriske udfoldelse.

Efter indsatsen har flere institutioner retningslinjer for fremme af motorisk udvikling hos børn med motoriske vanskeligheder, end institutionerne havde før indsatsen (figur 3). En leder fortæller f.eks., at de også har implementeret indsatsen for specialbørnene.

En af lederne udtaler: "(...) helt enig med det med lav og høj arousal. Når vi har børn, som har specifikke udfordringer, kan vi lave det" (Leder 11, observationer).

Lederne fortæller også, at indsatsens forskellige elementer er ideelle for udviklingen af personalets kompetencer, da de nu har fået et værktøj til, hvordan de kan arbejde, når børn har specifikke udfordringer.

Figur 3. Har institutionen nogle retningslinjer i forhold til at fremme motorisk udvikling hos børn med motoriske vanskeligheder? (n=18). Opdelt i pct.

Resultaterne viser således, at flere institutioner efter indsatsen har et større fokus på motorisk udvikling, end de havde før indsatsen, og flere institutioner har

retningslinjer på området, end før indsatsen blev implementeret. Da tidligere forskning viser, at politikker og retningslinjer er med til at påvirke den enkelte pædagogs adfærd på området, er det positivt, at lederne på baggrund af indsatsen har det som en retningslinje i institution (Munksgaard et al., 2017). Disse konkrete retningslinjer kan bidrage til, at den enkelte pædagog lettere kan vurdere og begrunde mængden af motoriske aktiviteter i institutionen (De Craemer et al., 2013).

4. Ændring i de fysiske rammer

Selvom det ikke er en del af den kommunale indsats at ændre institutionernes fysiske indretning, så det skaber bedre rum for de mindste børns fysiske udfoldelser, er der i nogle institutioner sket en ændring i den fysiske indretning i forhold til, hvor og hvordan børnene kan udfolde sig fysisk. En leder fortæller:

"Eksempelvis herude i vores fællesrum kan børnene nu bevæge sig. Der er nu madrasser, klatrevæg og forskellige ting, man kan tage op og ned af reolerne (...). Før var der fyldt med reoler og høje borde overalt herude. Og nu bliver de brugt – rummene – til fysisk udfoldelse. Og der må godt være vild leg, og der må godt være støj. Så det her med at gå fra at være en institution, hvor der var mange ting, børnene ikke måtte. Så synes jeg i hvert fald, at der er sket rigtigt meget nu (...). Det har indsatsen været med til at forstærke" (Leder 3, interview).

Som citatet illustrerer, er der i den pågældende institution sket en ændring i den fysiske indretning af institutionen, og hvordan man må anvende rummet til aktiviteter, hvor indsatsen har været med til at fremme denne proces. Under interviewet med lederen kom det frem, at lederen evnede at agere, da hun ændrede rummene, og hvordan de måtte bruges. Ifølge Winter og Nielsen (2008) bidrager det til implementeringen af en indsats, at lederne har 'evnerne' inden for indsatsområdet. Hvis en leder omvendt ikke har

evnerne, kan det medføre, at indsatsen ikke implementeres efter hensigten, og man opnår derfor ikke de ønskede effekter deraf (Winter & Nielsen, 2008).

Flere institutioner har desuden printet og lamineret bevægelseskortene og derefter hængt dem op til forskellige fysiske aktiviteter rundt om i institutionen. Eksempelvis fortæller en leder, at de har hængt dem op på et træ på legepladsen og inde på stuerne. En anden leder uddyber: "Men ved at vi også hænger dem op, er det også alles ansvar" (Leder 12, observationsnote). Det er således blevet mere synligt og nemt at gribe fat i indsatsen i løbet af dagen, og denne synlighed fremhæver vigtigheden af den motoriske side af børns udvikling.

Opsamling

Analysen af data fra 36 vuggestueledere i Høje-Taastrup Kommune viser, at indsatsen har haft betydning på fire områder i institutionerne:

For det første har *motorisk udvikling fået et større fokus* i institutionerne, hvor lederne fremhæver, at indsatsen har medført, at det pædagogiske personale er blevet inspireret og oplyst, og derved har personalet fået en større fælles forståelse af området, da alle nu taler samme sprog. Dette gør det lettere for lederne at sætte en struktur og dagsorden på området, som alle kan følge og tage del i.

For det andet har indsatsen medført en ændring i *institutionernes organisering* af motorisk aktivitet i dagligdagen. Det er forskelligt fra institution til institution, hvordan indsatsen er blevet implementeret i institutionerne. Det er således forskelligt, hvor struktureret og hvor formaliseret indsatsen er implementeret. Nogle institutioner har brugt elementer fra indsatsen fast to gange om ugen, andre hver dag til morgensamling, mens andre har brugt det meget spontant, og endelig har nogle institutioner brugt det i overgangsarbejdet fra vuggestue til børnehave. I nogle institutioner

er der også sket en ændring i dagligdagen i forhold til måden at gøre tingene på, f.eks. hvordan rum til motorisk udfoldelse kan bookes. Lederne nævner, at det gode ved indsatsen er, at den i sin udformning passer godt ind i personalets hverdag i forhold til de mål og rammer, som institutionen skal leve op til med den styrkede pædagogiske læreplan. Derudover har alle lederne gjort sig tanker og ideer om, hvordan indsatsen i sin struktur skal for sætte i institutionerne. Det forhold, at lederne bakker op og ser det som en ledelsesopgave, skaber bedre forudsætninger for, at indsatsen og den kultur, der er skabt, vil fortsætte (Winter & Nielsen, 2008).

For det tredje er der sket en positiv *ændring i retningslinjerne* for motoriske aktiviteter og for fremme af motorisk aktivitet for børn med motoriske vanskeligheder. Efter indsatsens afslutning har flere institutioner fået retningslinjer for motoriske aktiviteter for børn med motoriske vanskeligheder. Der er således både sket noget i forhold til selve organiseringen af indsatsen i hverdagen og i forhold til formelle retningslinjer for aktiviteterne gennemførelse.

For det fjerde er der i nogle institutioner sket en ændring i de *fysiske rammer*, så der efter indsatsen er bedre fysiske muligheder for motorisk udfoldelse. Det er f.eks. sket ved at rykke lidt rundt på indretningen i institutionen, så det er lettere for børnene at være aktive, og ved at gøre det mere synligt i institutionerne, at man arbejder med bevægelse og motorisk udvikling ved f.eks. at hænge bevægelseskort op rundt om i institutionen.

Man bør dog være varsom med at konkludere generelt på disse resultater, da datamaterialet er begrænset til 36 institutioner. Datamaterialet består både af besvarelser af spørgeskemaer før og efter indsatsens gennemførelse, mundtlige udsagn fra alle respondenter fra observationsdage samt tre semistrukturerede interview

med ledere. Da disse forskellige datakilder bekræfter de overordnede resultater, har vi god tiltro til, at resultaterne er valide. Observationer i udvalgte institutioner – før og efter indsatsen – kunne dog have bidraget med en mere nuanceret viden om de organisatoriske og fysiske ændringer i institutionerne, så det ikke alene bygger på de ansvarlige lederes vurdering af projektets indvirkning.

Bidrag

På baggrund af artiklens resultater argumenterer vi for, at implementeringen af indsatsen har medført organisatoriske og fysiske forandringer i institutionerne, der giver bedre forudsætninger for, at det pædagogiske personale kan arbejde med at fremme børnenes motoriske udvikling. Kompetenceudviklingsforløbet for det pædagogiske personale har således resulteret i positive forandringer i institutionerne. Her er det især lederne, der har påvirket udviklingen, da det er dem, der har ledelsesansvaret i institutionerne og beslutter retningslinjerne.

Implementeringslitteraturen påpeger, at det er almindeligt, at det varierer fra institution til institution, hvordan en indsats implementeres, hvilket også er tilfældet her. Det skyldes, at hver institution har implementeret ind-

satsen på en måde, der passer i den pågældende institutions praksis og hverdag med børnene. Det styrker sandsynligheden for, at indsatsen vil leve videre i institutionerne, når kompetenceudviklingsforløbet stopper (Winter & Nielsen, 2008).

Denne artikel viser, at Høje-Taastrup Kommune med Trille & Tumle-indsatsen i institutionerne har formået at gennemføre en indsats, der har skabt positive ændringer i de organisatoriske og fysiske rammer for børns motoriske udfoldelse, hvor lederne som implementeringsaktører har haft en afgørende rolle. Hvis andre kommuner vil implementere indsatsen, er det afgørende, at der også er fokus på ledernes betydning som en vigtig implementeringsaktør, samt at indsatsen tager hensyn til den enkelte institutions kultur, praksis og hverdag.

Referencer

- Adamo, K. B., Wilson, S., Harvey, A. L. J., Grattan, K. P., Naylor, P.-J., Temple, V. A., & Goldfield, G. S. (2016). Does Intervening in Childcare Settings Impact Fundamental Movement Skill Development? *Medicine and science in sports and exercise*, 48(5), 926-932. doi:10.1249/MSS.0000000000000838
- Barnett, L. M. M. P. H., van Beurden, E. P. D., Morgan, P. J. P. D., Brooks, L. O. P. D., & Beard, J. R. P. D. (2009). Childhood Motor Skill Proficiency as a Predictor of Adolescent Physical Activity. *Journal of adolescent health*, 44(3), 252-259. doi:10.1016/j.jadohealth.2008.07.004
- Bower, J. K., Hales, D. P., Tate, D. F., Rubin, D. A., Benjamin, S. E., & Ward, D. S. (2008). The Childcare Environment and Children's Physical Activity. *American journal of preventive medicine*, 34(1), 23-29. doi:https://doi.org/10.1016/j.amepre.2007.09.022
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. doi:10.1191/1478088706qp-0630a
- Brixval, C. S., Svendsen, M., & Holstein, B. E. (2011). *Årsrapport for børn indskolet i 2009/10 og 2010/11 fra Databasen Børns Sundhed: Motoriske vanskeligheder*: Syddansk Universitet. Statens Institut for Folkesundhed.

- Burchinal, M. R., Roberts, J. E., Riggins Jr, R., Zeisel, S. A., Neebe, E., & Bryant, D. (2000). Relating Quality of Center-Based Child Care to Early Cognitive and Language Development Longitudinally. *Child development*, 71(2), 339-357. doi:10.1111/1467-8624.00149
- De Craemer, M., De Decker, E., De Bourdeaudhuij, I., Deforche, B., Vereecken, C., Duvinage, K., Grammatikaki, E., Iotova, V., Fernández-Alvira, J. M., Zych, K., Manios, Y & Cardon, G. (2013). Physical activity and beverage consumption in preschoolers: Focus groups with parents and teachers. *BMC Public Health*, 13(1), 278-278. doi:10.1186/1471-2458-13-278
- Frederiksen, M. (2020). Mixed methods-forskning. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (s. 257-276). Hans Reitzels Forlag.
- Greene, J. C. (2007). *Mixed methods in social inquiry*. Jossey-Bass.
- Howie, E. K., Brewer, A., Brown, W. H., Pfeiffer, K. A., Saunders, R. P. & Pate, R. R. (2014). The 3-year evolution of a preschool physical activity intervention through a collaborative partnership between research interventionists and preschool teachers. *Health Education Research*, 29(3), 491-502. doi:10.1093/her/cyu014
- Høje-Taastrup-Kommune. Trille & Tumle - børn i bevægelse. Lokaliseret d. 28/12-2021 fra <https://www.htk.dk/Foreningssservice/Projekter-og-indsatser/Trille-Tumle#Formaal|Indsatser>
- Johansen, A., Holstein, BE & Databasen Børns Sundhed 2015. (2015). *Kommunerapport: Allergi hos indskolingsbørn: Temarapport og årsrapport, Børn indskolingsundersøgt i skoleåret 2014/2015*. Retrieved from http://www.si-folkesundhed.dk/upload/kommunerapporter_allergi.pdf
- Krogstrup, H. K. & Kristiansen, S. (2015). *Deltagende observation* (2. udgave). Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk* (3. udgave). Hans Reitzels Forlag.
- McKenzie, T. L., Sallis, J. F., Broyles, S. L., Zive, M. M., Nader, P. R., Berry, C. C., & Brennan, J. J. (2002). Childhood Movement Skills: Predictors of Physical Activity in Anglo American and Mexican American Adolescents? *Research quarterly for exercise and sport*, 73(3), 238-244. doi:10.1080/02701367.2002.10609017
- Munksgaard, K. F., Skovgaard, T. & Larsen, L. R. (2017). Bevægelse i dagtilbud. *Forum for Idræt*. Lokaliseret d. 18/4-2023 fra <https://go.exlibris.link/XMLyKd9f>
- Olesen, L. G., Kristensen, P. L., & Froberg, K. (2013a). *Faktorer som kan forklare forskelle i 5-6 årige børns daglige fysiske aktivitetsniveau - I børnehaven og generelt*. Syddansk Universitetsforlag.
- Olesen, L. G., Kristensen, P. L., Korsholm, L., & Froberg, K. (2013b). Physical activity in children attending preschools. *Pediatrics (Evanston)*, 132(5), e1310-e1318. doi:10.1542/peds.2012-3961
- Pant, S., W. & Pedersen, T., P. (2018). *Sundhedsprofil for børn født i 2016 fra Databasen Børns Sundhed*. Retrieved from Databasen Børns Sundhed og Statens Institut for Folkesundhed, SDU.
- Pedersen, M. R. L., & Ibsen, B. (2022). Evaluering af styrkelse af det pædagogiske personales kompetencer til fremme af småbørns motoriske udvikling *Cepra-striben, Publicering i næste nummer*.
- Pedersen, T., P. Pant S.,W. & Ammitzbøll J. (2019). Sundhedsplejerskers bemærkninger til motorisk udvikling i det første leveår. Temarapport. Børn født i 2017. *København. Databasen Børns Sundhed og Statens Institut for Folkesundhed, SDU*.
- Ringsmose, C. (2019). Flere børn klar til skole – uligheder i børns muligheder for at trives, udvikle sig og lære. *Paideia*. Retrieved from <https://go.exlibris.link/7C5kbQ7P>
- Ringsmose, C. (2020). Daginstitutionernes arbejde med at skabe forbedringer. *Paideia*. Retrieved from <https://go.exlibris.link/wngm732s>
- Stokke, A. (2021). Et blik på barns vilkår for fysisk aktivitet i barnehager: En komparativ studie, 1981 og 2009. *BARN - Forskning om barn og barndom i Norden*, 29(1). doi:10.5324/barn.v29i1.4177
- Szulevic, T. (2020). Deltagerobservation. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (red.), *Kvalitative metoder: En grundbog* (s. 97-115). Hans Reitzels Forlag.
- Tonge, K. L., Jones, R. A., & Okely, A. D. (2016). Correlates of children's objectively measured physical activity and sedentary behavior in early childhood education and care services: A systematic review. *Preventive Medicine*, 89, 129-139. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2016.05.019>
- Trost, S. G., Ward, D. S., & Senso, M. (2010). Effects of child care policy and environment on physical activity. *Medicine and science in sports and exercise*, 42(3), 520-525. doi:10.1249/MSS.0b013e3181cea3ef

- Trost, S. G. P., Messner, L. M. S. E., Fitzgerald, K. M. S. R. D., & Roths, B. B. S. R. D. (2009). Nutrition and Physical Activity Policies and Practices in Family Child Care Homes. *American journal of preventive medicine*, 37(6), 537-540. doi:10.1016/j.amepre.2009.09.020
  - Vandorpe, B., Vandendriessche, J., Vaeyens, R., Pion, J., Matthys, S., Lefevre, J., . . . Lenoir, M. (2011). Relationship between sports participation and the level of motor coordination in childhood: A longitudinal approach. *Journal of science and medicine in sport*, 15(3), 220-225. doi:10.1016/j.jsams.2011.09.006
  - Veldman, S. L. C., Okely, A. D., & Jones, R. A. (2015). PROMOTING GROSS MOTOR SKILLS IN TODDLERS: THE ACTIVE BEGINNINGS PILOT CLUSTER RANDOMIZED TRIAL. *Perceptual and motor skills*, 121(3), 857-872. doi:10.2466/10.PMS.121c27x5
  - Winter, S. C., & Nielsen, V. (2008). *Implementering af politik*. Århus: Academica.
-

